

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

โลกยุคปัจจุบันเป็นโลกยุคข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยีขั้นสูงหรือโลกยุคอารยธรรมเคลื่อนที่สาม ซึ่งถือกำเนิดมาจากซีกโลกตะวันตก อันได้แก่ทวีปยุโรปและทวีปอเมริกา อารยธรรมเคลื่อนที่สามได้เปลี่ยนแปลงระบบปกติของโลกอย่างรวดเร็ว และมีผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงระบบต่าง ๆ ของโลกทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง และสังคม (Toffler, 1980 : 295)

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่ได้รับผลกระทบจากอารยธรรมเคลื่อนที่สาม โดยเฉพาะ หลังจากได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช มาสู่การปกครองระบอบประชาธิปไตย จนมาสู่ยุคเรืองอำนาจของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นนายกรัฐมนตรี เมื่อปี พ.ศ. 2500 การพัฒนาประเทศได้เข้าสู่ระบบสมัยใหม่ โดยเริ่มที่ทศวรรษปี พ.ศ. 2504 ประเทศไทยเริ่มใช้แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นฉบับแรก ซึ่งยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศตั้งอยู่บนหลักทฤษฎีการสร้างความทันสมัยใช้ตัวแบบการพัฒนาประเทศทางตะวันตกเป็นแม่แบบในการดำเนินการพัฒนา เพื่อนำพาประเทศไทยเข้าสู่ยุคอุตสาหกรรมและก้าวเข้าสู่โลกาภิวัตน์ปัจจุบันปี พ.ศ. 2545 ประเทศไทยมีแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติแล้ว 9 ฉบับ (สำนักมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสภาพัฒนาการศก. 2545 : 127)

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือประชากรของภูมิภาคนี้มีฐานะความเป็นอยู่ยากจนกว่าภาคอื่น ๆ ของประเทศ รัฐบาลได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมเป็นอย่างมาก การพัฒนาประเทศโดยนำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมาปฏิบัติจึงส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชากรในภูมิภาคนี้ การสร้างถนนเชื่อมหมู่บ้านที่อยู่ห่างไกลกับตัวเมือง ทำให้หมู่บ้านในชนบทที่เดิมเคยมีสภาพความเป็นอยู่อย่างง่าย ๆ มีเศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีพ อยู่อย่างสมถะ คนและธรรมชาติ ต่างพึ่งพาอาศัยกันอยู่อย่างกลมกลืน กลายมาเป็นหมู่บ้านที่ต้องปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของตนเอง รับเอาอารยธรรมสมัยใหม่ที่ตนต้องพึ่งพาอาศัยเงินตราในการยังชีพ และเริ่มปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตจากอาชีพทำการเกษตร และเลี้ยงสัตว์ หันมาทำการค้าเข้าไปผูกพันกับตลาดระดับประเทศ ถนนช่วยให้ชาวชนบทเดินทางติดต่อกับเมืองได้สะดวกสบายยิ่งขึ้น มีตลาดการค้ากว้างขวางขึ้น นำเทคโนโลยีและความคิดแปลกใหม่ในการพัฒนาอาชีพเข้ามาสู่ชนบท แต่สิ่งที่เกิดควบคู่กับการพัฒนาชนบทให้เข้าสู่ยุคเทคโนโลยี คือ

การทำลายทรัพยากรธรรมชาติของชาวชนบทเพื่อประโยชน์ให้แก่ชุมชนเมืองมากขึ้น (คารารัตน์ เมตตาริกานนท์ และสมศักดิ์ ศรีสันติสุข. 2529 : 1-2)

ผลลัพธ์ในเชิงลบที่สำคัญในภาพรวมระดับประเทศของการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มีหลายประการที่ส่งผลกระทบต่อชนบทของประเทศไทย คือ

1. การสถาปนาระบบโครงสร้างความสัมพันธ์ที่วางพื้นฐานอยู่บนความสัมพันธ์แบบเมืองแม่และเมืองบริวารทำให้ประเทศไทยต้องพึ่งพาประเทศที่เป็นเมืองแม่ หรือศูนย์กลางของระบบเศรษฐกิจทุนนิยมโลกมากขึ้น ทำให้ประเทศไทยกลายเป็นตลาดนำเข้าสินค้าอุตสาหกรรมหนัก (เทคโนโลยี) ที่มีราคาสูง และทำหน้าที่ผลิตสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรม การประกอบขึ้นส่วนที่ใช้แรงงานเป็นหลัก มีมูลค่าเพิ่มไม่สูงมากนัก ก่อให้เกิดการขาดดุลการค้า การขาดเงินออมภายในประเทศ การมีหนี้กับต่างประเทศ และการพึ่งพาแหล่งเงินทุนจากต่างประเทศมากขึ้น

2. ก่อให้เกิดโครงสร้างรัฐแบบอำนาจนิยมที่ประสานสัมพันธ์กับการผูกขาดระดับโลกเกี่ยวกับการผูกขาดอำนาจทางเศรษฐกิจและการเมือง การมีระบบราชการที่ใหญ่โตที่ประสานกับระบบอำนาจอิทธิพลทั้งในเมืองและชนบท ระบบวัฒนธรรมอำนาจนิยมแบบเจ้าขุนมูลนาย วัฒนธรรมนักเลง และระบบเจ้าพ่อท้องถิ่น

3. เกิดการพึ่งพาทางเทคโนโลยี เนื่องจากขาดการลงทุนเพื่อการพัฒนาความรู้ และเทคโนโลยีด้วยตนเอง ส่วนใหญ่เป็นการนำเข้าจากต่างประเทศ และไม่ให้ความสำคัญกับเรื่องต้นทุนทางสังคม

4. เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการพัฒนาระหว่างเมืองกับชนบท ระหว่างการเกษตรกับการอุตสาหกรรม และระหว่างคนรวยกับคนจน

5. การนิยมตะวันตกทำให้คนไทยลืมนคุณค่าทางวัฒนธรรมไทย ทอดทิ้งภูมิปัญญาดั้งเดิม และภูมิปัญญาท้องถิ่น

6. เกิดการพังทลายของสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ จนเกิดการเสียสมดุล และความอุดมสมบูรณ์ทั้งทรัพยากรบนดิน ในดินและในน้ำ

7. การพังทลายของเกษตรกรรม และชุมชนในชนบท ได้แก่ ปัญหาความยากจน การล่มสลายของเกษตรกรรายย่อย ทำให้ครอบครัวแตกแยก มีการอพยพย้ายถิ่น ปัญหาการขายแรงงาน ปัญหาโสเภณี ปัญหาอาชญากร

8. เกิดการเสื่อมโทรมทางวัฒนธรรม ศีลธรรมจากการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยไม่คำนึงถึงแบบแผนของวัฒนธรรมเดิม และสร้างวัฒนธรรมบริโภคนิยมที่ไม่ก่อประโยชน์ทางสมองและสุขภาพ อาทิ สถานเริงรมย์ ยาเสพติด การพนัน การขายตัว

9. การรวมศูนย์ที่กรุงเทพฯ ทำให้การขยายตัวของกรุงเทพฯ เกิดขึ้นอย่างไรทิศทางนำไปสู่การแก้ปัญหาจราจร น้ำเสียและมลภาวะเป็นพิษ

10. เกิดปัญหาสุขภาพอนามัยที่เกิดจากการดำเนินชีวิต(สำนักมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสภาพัฒนาการศึกษ. 2545 : 127-128)

จากกรณีดังกล่าวทำให้ประชาชนในชนบท โดยเฉพาะคนในวัยหนุ่ม-สาว ละทิ้งภูมิลำเนาอพยพเข้าสู่เมือง และกรุงเทพฯ หรือบางรายต้องเดินทางไปทำงานต่างประเทศเสียเงินมากมาย ซึ่งเป็นทางเลือกและเป็นที่ยอมรับแพร่หลาย แต่หาใช่ว่าทุกคนจะประสบผลสำเร็จ มีคนจำนวนมากที่ต้องต่อสู้ดิ้นรนในการหางานทำ และต้องเผชิญกับปัญหาเช่น ได้รับค่าแรงงานต่ำ ค่าใช้จ่ายสูงที่อยู่อาศัยคับแคบไม่ถูกสุขลักษณะ เจ็บป่วยไม่มีเงินรักษา ต้องเดินทางกลับภูมิลำเนา และเริ่มหันมามองถึงสภาพความเป็นจริงของวิถีชีวิตชาวชนบท รู้จักประมาณตนเองและหวนนึกถึงสภาพความเป็นอยู่ของบรรพบุรุษในอดีต เริ่มต้นสร้างฐานการเป็นผู้ผลิตภายในหมู่บ้าน รวมถึงการรวมตัวเพื่อดำเนินกิจกรรมในท้องถิ่นของตนเอง

จากปรากฏการณ์ข้างต้น ได้จุดประกายความคิดและเป็นจุดเริ่มต้นของการดำเนินงานด้านธุรกิจค้าผ้าของชุมชนบ้านเสี้ยว ตำบลหัวงัว อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งเริ่มเมื่อปี พ.ศ. 2539 จนถึงปัจจุบัน ธุรกิจค้าผ้าของชุมชนแห่งนี้มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักและนิยมอย่างกว้างขวาง เพราะเป็นผลิตภัณฑ์ที่สนองความต้องการของชาวชนบท มีคุณภาพ ราคาถูก ประชาชนทั่วไปสามารถหาซื้อได้ง่าย ธุรกิจค้าผ้าของชุมชนแห่งนี้ได้สร้างงานให้กับประชากรในชุมชนมีรายได้พอเพียงกับสถานะของแต่ละบุคคลเยาวชนมีการศึกษา ประชากรในชุมชนไม่ต้องอพยพเข้าไปขายแรงงานในเมืองและกรุงเทพฯ นับว่าเป็นชุมชนที่เข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจด้วยภูมิปัญญาของประชากรในชุมชน โดยปราศจากความช่วยเหลือจากภาครัฐและหน่วยงานอื่นใด

ด้วยเหตุและผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจใคร่จะศึกษาถึงสภาพเศรษฐกิจและสังคมทั่วไปของชุมชนบ้านเสี้ยว ตำบลหัวงัว อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ความเป็นมาของธุรกิจค้าผ้า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาธุรกิจค้าผ้า พร้อมด้วยปัญหา และวิธีแก้ไขปัญหาของธุรกิจค้าผ้าที่สามารถพัฒนาจากธุรกิจครัวเรือน มาเป็นธุรกิจชุมชนที่มีผลประกอบการดี มีกำไรสูง และมีเงินทุนหมุนเวียนหลาย ๆ ล้านบาท เพื่อเป็นประโยชน์และเป็นแนวทางสร้างเครือข่ายการเรียนรู้เชิงพัฒนาให้กับชุมชนอื่น ๆ นำไปเป็นแบบอย่างเพื่อสร้างความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจและสร้างสังคมในชนบทให้สามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืนมั่นคง

วัตถุประสงค์การวิจัย

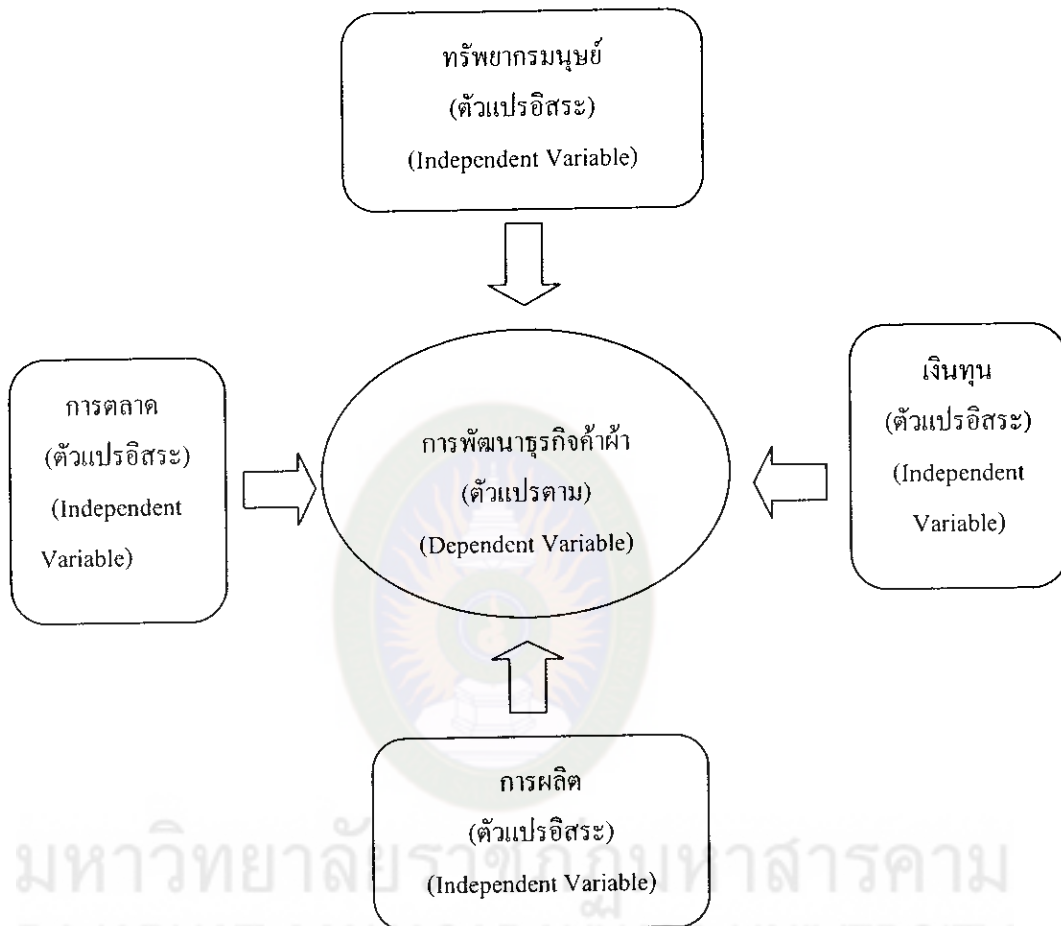
1. เพื่อศึกษาสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมทั่วไปของชุมชนบ้านเสียว ตำบลห้วยจั่ว อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์
2. เพื่อศึกษาความเป็นมาของธุรกิจค้าผ้า
3. เพื่อศึกษาการพัฒนาธุรกิจค้าผ้าตามปัจจัยทั้ง 4 ด้าน คือด้านทรัพยากรมนุษย์ ด้านการผลิต ด้านการตลาดและด้านเงินทุน
4. เพื่อศึกษาปัญหา และวิธีแก้ไขปัญหาการทำธุรกิจค้าผ้า

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ศึกษาการพัฒนาธุรกิจค้าผ้าของชุมชนบ้านเสียว ตำบลห้วยจั่ว อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์” ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด, ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จนสามารถนำมากำหนดกรอบและทิศทางของการวิจัยที่สามารถสรุปหาสาเหตุที่ทำให้เกิดการพัฒนารุจกค้าผ้าของชุมชนบ้านเสียว ตำบลห้วยจั่ว อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งกล่าวได้ว่าการพัฒนารุจกเกิดขึ้นจากปัจจัยอย่างน้อย 4 ด้าน คือ ปัจจัยด้านทรัพยากรมนุษย์ ด้านการผลิต ด้านการตลาด และด้านเงินทุน โดยกำหนดให้ปัจจัยทั้ง 4 ด้าน เป็นตัวแปรต้น และการพัฒนารุจกค้าผ้าเป็นตัวแปรตาม หมายความว่า หากธุรกิจมีการพัฒนาปัจจัยทั้ง 4 ด้านดังกล่าวแล้ว ธุรกิจค้าผ้าย่อมจะมีการพัฒนามากยิ่งขึ้น (Growth Rate)

เพื่อให้เกิดความชัดเจนของการพัฒนารุจกค้าผ้าของชุมชนบ้านเสียว ตำบลห้วยจั่ว อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยได้สร้างรูปแบบกรอบแนวคิดในการวิจัยไว้ ดังนี้

รูปแบบกรอบแนวคิดในการวิจัย
การพัฒนาธุรกิจค้าผ้าของชุมชนบ้านเสี้ยว ตำบลหัวงัว อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดการพัฒนาธุรกิจค้าผ้าจะผันแปรไปตามตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ทั้ง 4 ด้าน (ด้านทรัพยากรมนุษย์ ด้านการผลิต ด้านการตลาด และด้านเงินทุน)

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาเฉพาะการประกอบกิจการธุรกิจค้าผ้าของชุมชนบ้านเสี้ยว ตำบลหัวงัว อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539 ถึงปัจจุบัน

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

ธุรกิจค้าผ้า หมายถึง อาชีพค้าขายเกี่ยวกับการผลิต การจำหน่ายสินค้าสำเร็จรูปที่ทำจากผ้า เช่น ปลอกหมอน ผ้าปูที่นอน ผ้าม่าน ผ้าคลุมโทรทัศน์ ตู้เย็น ฯลฯ

การพัฒนา หมายถึง การกระทำที่เจริญหรือดีมากขึ้นกว่าที่เคยเป็นตั้งแต่เริ่มดำเนินการจนถึงปัจจุบัน ในการทำธุรกิจค้าผ้าของชุมชนบ้านเสียว ตำบลห้วยม่วง อำเภอขามเฒ่า จังหวัดกาฬสินธุ์

ปัจจัยทางธุรกิจ หมายถึง เหตุอันทำให้เกิดผลทางอาชีพค้าขาย ในที่นี้หมายถึง ทรัพยากรมนุษย์ การผลิต การตลาดและเงินทุน

ทรัพยากรมนุษย์ หมายถึง ผู้เป็นเจ้าของธุรกิจที่มีการผลิตระดับโรงงานอุตสาหกรรม ระดับธุรกิจในครัวเรือนและลูกจ้างในการทำธุรกิจค้าผ้า

การผลิต หมายถึง การจัดการ หรือกระบวนการแปรสภาพทรัพยากรต่าง ๆ เช่นที่ดิน แรงงาน วัตถุดิบ เงินทุน ให้กลายเป็นสินค้าและบริการ สินค้าในที่นี้หมายถึงผ้าปูที่นอน ปลอกหมอน ผ้าม่าน ผ้าห่ม ผ้าคลุมทีวี ตู้เย็น ฯลฯ

การตลาด หมายถึง กระบวนการวางแผนจัดการด้านแนวคิดเกี่ยวกับสินค้าและบริการ ด้านราคา ด้านการส่งเสริมการตลาด ตลอดจนการจัดจำหน่าย และกระจายตัวสินค้าเพื่อ การบริการ ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนอันนำมาซึ่งความพอใจแก่ลูกค้า และตอบสนองเป้าหมายขององค์กร

การเงิน หมายถึง กิจการเกี่ยวกับการเงินและการลงทุน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เป็นข้อมูลสารสนเทศสำหรับการวางแผนในการจัดการทำธุรกิจชุมชน เช่น ธุรกิจค้าผ้า หรือธุรกิจ SME's อื่น ๆ ของชุมชนที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน เพื่อให้มีการพัฒนาก้าวหน้าอย่างยั่งยืน